

België

Een geschiedenis van onderuit

Jan DUMOLYN & Tjen MAMPAEY (red.)

Jan DUMOLYN & Tjen MAMPAEY (red.), *België. Een geschiedenis van onderuit*, Berchem: EPO, 2012, 254 pp., ISBN: 978 94 912 9734 2.

Wat hebben een handwerker die in het Damme van de 13e eeuw protesteert tegen de hoge belasting op bier, een 16e-eeuwse metsersdiender die drie kwart van zijn loon naar voeding ziet gaan en een landbouwersfamilie die in 1870 van het platteland naar industriestad Gent trekt met elkaar gemeen? Het zijn enkele van de levendige voorbeelden die de auteurs van *België. Een geschiedenis van onderuit* aanhalen.

Een duikvlucht over de geschiedenis van de kleine man, zo laat dit boek zich nog het best samenvatten. Een duikvlucht, omdat duizend jaar geschiedenis samengebald in 254 pagina's betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden: wat vertel je wel en niet? Waar spreekt het verleden voor zich? Dat het vaak de beschikbaarheid van bronnenmateriaal is die de selectie stuurt, is een valkuil die de auteurs wisten te vermijden.

Maar wie is nu die kleine man, de spreekwoordelijke Jan met de pet die centraal staat in dit boek? Iedereen kent het begrip, het definiëren is een ander paar mouwen en daar wagen ook de auteurs zich niet aan. Zij houden het op de kleine man als een meervoudsvorm. 'De grote massa van hen die in elke klassenmaatschappij eigenlijk geen stem krijgen en dus minder in de historische bronnen opduiken.'¹ Een negatieve definitie, dus: de havenots.

Helemaal nieuw is die invalshoek niet. De afgelopen decennia zijn heel wat facetten van de geschiedenis van de kleine man uitvoerig bestudeerd, getuige een brede stroom vakpublicaties. Recente onderzoeksresultaten voor een breed publiek toegankelijk maken, is wel uitzonderlijk, en dat is meteen de grote verdienste van de auteurs. Vijftien historici leverden uiteindelijk een bijdrage voor *België. Een geschiedenis van onderuit*, onder redactie van professor Jan Dumolyn (hoogleraar UGent) en Tjen Mampaey (politiek wetenschapper en onderwijzer).

Het boek is vooral een economisch verhaal: veel aandacht gaat naar de levensstandaard, de plattelandssamenleving en de arbeidsomstandigheden van ambachtsslui en arbeiders. Een uitloper daarvan is de strijd voor sociale en politieke erkenning, waarvan men er terecht op wijst dat politieke inspraak lang voor de oprichting van de Belgische Werkliedenpartij (in 1885) al op de agenda stond. Wat we in dit verhaal missen is de sociale dimensie van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd.

Wie ontvoogding zegt komt automatisch terecht bij de vakbonden, in de 20e eeuw de motor van heel wat sociale wetgeving. Al sparen de auteurs hier hun kritiek niet: de intern verdeelde socialistische vakbond krijgt een veeg uit de pan. Wat we evenwel niet lezen, is een verklaring voor de bijzonder hoge syndicalisatiegraad in België, zeker in een internationaal kader.

De thematische indeling van de hoofdstukken levert een solide en leesbare structuur op, al is de keuze van de besproken thema's niet altijd even duidelijk. Waarom wél geloof en vrijzinnigheid, en níét gezondheidszorg bijvoorbeeld? Ook de sociale positie van leerkrachten is geen evidente keuze, al levert dat wel het inzicht op dat we het beeld van de onderwijzer die samen met de pastoor en de burgemeester 'broederlijk' het dorp leidt, moeten nuanceren. 'De lokale machthebbers hadden de onderwijzer nodig om hun waarden te verdedigen, maar waren niet bereid hem tot hun leefwereld te laten toetreden.'²

De auteurs zijn gul met onderbouwde en genuanceerde conclusies en houden het boek leesbaar voor 'de kleine man'. De combinatie van beide maakt *België. Een geschiedenis van onderuit* pure leeswinst.

Gaëtan REGNIERS, freelancejournalist

- 1 Jan DUMOLYN & Tjen MAMPAEY (red.), *België. Een geschiedenis van onderuit*, Berchem: EPO, 2012, p. 12.
- 2 Jan DUMOLYN & Tjen MAMPAEY (red.), *België. Een geschiedenis van onderuit*, Berchem: EPO, 2012, p. 160.

Gent

Een geschiedenis van universiteit en stad, 1817-1940

Ruben MANTELS

Ruben MANTELS, *Gent. Een geschiedenis van universiteit en stad, 1817-1940*, Brussel/Gent: Mercatorfonds/UGentMemorie, 2013, 287 pp., ISBN: 978 94 623 0005 7.

Town and gown, universiteit en stad – er wordt bijna geen universiteitsgeschiedenis meer geschreven die geheel voorbijgaat aan de relatie tussen de twee. Meestal wordt wel enige aandacht besteed aan de universiteitsgebouwen, aan de rol die studenten en professoren in de stad spelen of aan het belang van een univer-